

Klimatkrisen är akut och kräver omställning utan motstycke

Corona-pandemin har satt klimatkrisen i skymundan, men läget för klimatet är akut och måste hanteras som den kris det är. Halten CO₂ i atmosfären är för närvarande c:a 413,4 ppm (genomsnittsvärde för april 2020). Det är 2,9 ppm mer än motsvarande tid förra året och nästan 100 ppm mer än när mätningarna startade 1958 (315 ppm) och måste så fort som möjligt ner till åtminstone under 350 ppm¹. Detta krävs för att det ska finnas en chans att våra barn och barnbarn ska få ett klimat med någorlunda drägliga förutsättningar för mänsklig civilisation.

För att förhindra de värsta effekterna av klimatförändringarna kan jordens medeltemperatur inte tillåtas att öka mer än 1,5°C, jämfört med förindustriell tid. Genom Parisavtalet har alla världens länder skrivit under på att försöka begränsa uppvärmningen till just denna nivå. Det är de ackumulerade halterna av växthusgaser i atmosfären som påverkar klimatet. Därför är det av yttersta vikt att utsläppen minskar radikalt i närtid. Globalt måste utsläppen minst halveras till 2030 jämfört med 2010 års nivåer, enligt IPCC. Senast i mitten av detta sekel, men helst redan runt år 2040, behöver världens utsläpp av växthusgaser ligga nära noll. Mer koldioxid behöver också årligen tas upp ur atmosfären och lagras genom en kraftfull satsning på naturliga klimatlösningar såsom skydd av ekosystem, hållbart jord- och skogsbruk och restaurering av degraderade ekosystem

Flera svenska kommuners utredningar²³ visar att energirelaterade utsläppsminskningar på cirka 16 % per år med början 2020 är nödvändiga för att Parisavtalets mål ska kunna hållas. För detta krävs en omställning som saknar motstycke genom ett välorganiserat, målmedvetet och systematiskt arbete.

Ett systematiskt arbetssätt bör omfatta:

1. En klimatspolicy fastställd av organisationens högsta ledning som tydligt beskriver övergripande mål och handlingsprinciper. Det är viktigt att policyn tydligt deklarerar offentligt och i den egna organisationen så att alla känner till att organisationen har förbundit sig att följa policyn.
2. Kartläggning av utsläppen av växthusgaser orsakade av verksamheten
3. Organisation med tillräcklig kompetens och kapacitet som;
 - a. sätter upp tydliga delmål,
 - b. planerar åtgärder med effektbedömningar för måluppfyllelse,
 - c. genomför åtgärderna,
 - d. årligen följer upp effekterna och
 - e. förbättrar de åtgärder och rutiner som behövs för att nå målen.
4. Ett särskilt uppföljningsorgan som fortlöpande kontrollerar att åtgärderna och rutinerna följs och är verkningsfulla och vid behov föreslår förändringar som krävs för att nå målen.
5. Rutiner och metoder för att verkningsfullt påtala behov av t.ex. statliga eller överstatliga åtgärder där de egna befogenheterna och resurserna inte räcker till.

¹ James Hansen, Climate Change in a Nutshell, December 2018

² Ramböll, Uppsala Universitet, Koldioxidbudgetar 2020-2040 för, Borlänge, Ragunda, Säter, Skellefteå m.fl

På statlig nivå

Statens klimatarbete innehåller flera element i det ovan schematiskt beskrivna systematiska arbetssättet. Klimatpolitiska rådet som har tilldelats rollen som särskilt uppföljningsorgan (punkt 4),

Naturskyddsföreningen
Sävsjö

Diskussionsunderlag

2020-06-29

har i sin senaste rapport (2020) påtalat stora brister inom områden som kan sorteras in under punkt 3. Rådet efterlyser bl.a. ett tydligare ledarskap och konkreta handlingsplaner med ansvarsfördelning, tidssättning och effektbedömningar av enskilda insatser och helheten.

Kommuner och regioner

Kommuner och regioner har nyckelroller som förutom den egna förvaltningens klimatpåverkan även omfattar invånarnas och alla verksamheter i kommunen respektive regionen. Några av landets kommuner har uttalat tydligt engagemang i klimatfrågan och samarbeten har etablerats genom bl.a. föreningen Klimatkommunerna som nu har 39 medlemskommuner och regioner. Men många av landets kommuner ligger långt efter i utvecklingen och behöver opinionsstöd/-tryck och vägledning i systematiskt klimatarbete. På Klimatkommunernas webb-plats presenteras bl.a. föreningens modell för klimatstrategi som kort beskrivs i de fyra kärnområdena, **inventering – mål – åtgärder – uppföljning**. Detta stämmer väl överens med det ovan beskrivna systematiska arbetssättet.

Allmänheten

Även på individnivå bör strävan vara att få till stånd ett liknande systematiskt tänkande. Kartläggning av utsläppen av växthusgaser (punkt 2) som den personliga livsstilen orsakar kan t.ex. beräknas med IVL:s "Klimatkontot". Var och en bör uppmuntras till att beräkna sina utsläpp och med utgångspunkt från utfallet sätta upp personliga mål och återkommande stämma av sina framsteg (punkt 3).

Hur arbetar Sävsjö kommun med klimatkrisen

Mot ovanstående bakgrund skulle det vara intressant att få föra en diskussion med er om kommunens klimatarbete. Nedanstående frågor är vi speciellt intresserade av att få höra er syn på.

1. Har kommunen fastställt klimatmål?

- Omfattar de hela kommunens geografiska område eller bara den kommunala förvaltningen? **Kommunens vision lyder "Tillsammans skapar vi Sveriges med barnvänliga, gröna och inkluderande kommun". Visionen är den långsiktiga målsättningen för kommunens samtliga verksamheter och omfattar hela kommunens geografiska område. Som styrande dokument för att nå visionen finns kommunens utvecklingsstrategi (2020-2026 med sikte på 2030). Utvecklingsstrategin reviderades våren 2020 för att få ett tydligare fokus på hållbar utveckling. Agenda 2030 och de 17 globala hållbarhetsmålen lades till som ett övergripande paraply som ska vara vägledande i allt som kommunen gör. I revideringen tillkom även ett övergripande mål för kommunens miljö- och klimatarbete. Detta övergripande mål lyder " Vi ska arbeta för miljömässig hållbarhet genom att vår verksamhet bidrar till möjligheten att långsiktigt leva och bo på vår planet". Detta mål gäller den kommunala organisationen men påverkar såklart hela kommuns geografiska område.**
- Hur lyder dessa klimatmål? **Utöver dessa övergripande mål så kan olika verksamhet själva sätta mål. Ett exempel är det mål som finns gällande andelen ekologisk mat som serveras i kommunens verksamhet. I övrigt drivs kommunens målarbete inom miljö- och klimatområdet främst av våra länsgemensamma mål som finns idag inom det nationella miljömålsarbetet. Sävsjö kommun har åtagit sig 32 åtgärder för att**

bidra till länets gemensamma arbete för att uppnå våra nationella miljömål. Dessa följs upp årligen

- Är klimatmålen knutna till en budget för utsläpp av växthusgaser Nej, inte i dagsläget.
2. Tillämpar kommunen ett systematiskt arbetssätt liknande det som schematiskt beskrivs ovan? Vi är på väg! I och med den nya utvecklingsstrategin som antogs våren 2020 så antogs även en ny styrmodell för kommunen som bygger på tillit. Detta är ett nytt arbetssätt som kommer att behöva tid innan det fungerar fullt ut. En tillitsbaserad styrning och ledning innebär att verksamheterna själva ska formulera fokusområden och mål utifrån sina utmaning och utifrån kommunens övergripande mål. Här finns en stor utmaning i att verksamheterna själva ska få till sig den kompetens som behövs för att kunna göra detta på ett bra sätt. Eftersom att arbetssättet är nytt så kommer det att ta tid att utforma de åtgärder, verktyg och stöd som verksamheterna behöver. Men när detta väl är på plats så tanken att arbetssättet ska leda till att de fokusområden och mål som sätts är de som är mest relevanta och angelägna!
- I våras så startade kommunens hållbarhetsråd upp. Rådet består av både politiker och tjänstemän och kommer att fungera som det uppföljningsorgan som efterfrågas (punkt 4 i ett systematiskt arbetssätt). Rådet kommer även att fungera som ett organ för samverkan och dialog. Hållbarhetsrådet omfattar alla tre dimensioner av hållbar utveckling. En särskild arbetsgrupp för ekologisk hållbarhet finns knuten till rådet som kommer att titta särskilt på frågor inom miljö- och klimat.
3. Medverkar kommunen i något nätverk, som t.ex. Klimatkommunerna, för utveckling av kommunens klimatarbete? Sävsjö kommun är med i Sveriges Ekokommuner. Genom det nätverket så erbjuds erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling. Här ingår också viss uppföljning som sammanställs av SEKOM årligen. Det viktigaste nätverket som kommunen deltar i är Länets klimatråd som är en samverkansorganisation bestående av privata och ideella organisationer, kommuner och myndigheter. Sävsjö kommun sitter med som ledamot i rådet.
4. Bedriver kommunen någon verksamhet för att stimulera till brett engagemang i kommunen och öka samordningen mellan olika initiativ från t.ex. lokala organisationer, näringsliv och skolor? Exempel på hur kommunen försöker inspirera och engagera är de aktiviteter som anordnas i samband med t.ex. länets klimatvecka, Earth hour, öppna föreläsningar etc. Det finns även exempel på olika projekt där man arbetat gemensamt för att uppnå samverkan och engagemang. Exempel på detta är CEK projektet där kommunen under en begränsad period erbjöd kommunens företag stöd och nätverk inom energieffektivisering.
5. Har kommunen några kapitalplaceringar inom fossilindustrin? Nej, kommunen har i dagsläget en finanspolicy som inte tillåter några kapitalplaceringar.
6. Har ni några synpunkter på hur vi i Naturskyddsföreningen skulle kunna bidra till en snabbare klimatomställning? Fortsätt att vara en aktiv aktör och kom gärna med förslag på aktiviteter där en samverkan kan ske med kommunen. Det är inte alltid kommunen har resurser att själva anordna aktiviteter/kampanjer/driva nätverk men det kanske finns möjlighet att vara med att stötta på något sätt.